

Magdalena Brewczyńska

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku

Rola bibliotek pedagogicznych w strukturach sieci wsparcia szkół i placówek oświatowych

Biblioteki pedagogiczne są niezbędnym elementem procesu wspomaganie szkół i placówek. Obecnie otwierają się przed nimi nowe możliwości uczestnictwa w zachodzących zmianach oświatowych, koncentrujących się na procesowym wspomaganie szkół – tworzeniu sieci wsparcia i samokształcenia szkół i placówek oświatowych.

W ramach prowadzonego przez MEN projektu systemowego *Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego* (POKL, Priorytet III: *Wysoka jakość systemu oświaty*, Poddziałanie 3.3.1: *Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli*) opracowane zostały rekomendacje, w których wskazano, że system doskonalenia nauczycieli powinien:

- być blisko szkoły,
- pracować na potrzeby szkoły (rady pedagogicznej jako całości i szkoły jako instytucji),
- wykorzystywać potencjał różnych instytucji, które mogą świadczyć na rzecz szkoły, tj. placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych,
- realizować zadania polegające na wspomaganie pracy szkół, służące zwiększeniu ich zdolności do rozwiązywania problemów, obejmujące w szczególności: diagnozowanie problemów szkoły/placówki, planowanie działań rozwojowych, organizację i realizację zaplanowanych działań, ocenę efektów przeprowadzonych działań,
- traktować doskonalenie nauczycieli jako element wspomaganie służącego szkole, polegający na motywowaniu nauczycieli do dalszego kształcenia w miejscu pracy, indywidualnie lub w grupie innych nauczycieli, dostarczaniu odpowiedniej oferty szkoleń i ich organizowaniu¹.

Reasumując – zgodnie z wytycznymi – nowoczesny system wspomaganie rozwoju oświaty w Polsce powinien być nakierowany na pracę ze szkołą, służyć jej wspieraniu w wykonywaniu zadań nakładanych przez państwo, jak również wspomagać w rozwiązywaniu indywidualnych problemów.

Jednym z elementów zmodernizowanego systemu doskonalenia i wspomaganie szkół są sieci współpracy i samokształcenia – międzyszkolne zespoły nauczycieli i dyrektorów współpracujących ze sobą w ramach wybranego zagadnienia. Wyróżnia się sieci problemowe oraz przedmiotowe, związane z danym

¹ Materiały informacyjne MEN: *Rekomendacje dotyczące zmian w systemie doskonalenia zawodowego nauczycieli „Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego”*.

przedmiotem nauczania. Celem funkcjonowania sieci jest współpraca nad rozwiązywaniem problemów, np.: dydaktycznych, wychowawczych, poszerzanie kompetencji uczestników, nawiązywanie kontaktów, dzielenie się wiedzą i doświadczeniami oraz tworzenie różnorodnych miejsc wymiany doświadczeń. Uczestnicy sieci mogą brać udział w spotkaniach, natomiast bieżący kontakt oraz gromadzenie zasobów może umożliwić platforma cyfrowa.

Rola bibliotek pedagogicznych w strukturach sieci wsparcia szkół i placówek oświatowych może opierać się na dwóch filarach. Pierwszy z nich to pełnienie przez nauczycieli bibliotekarzy roli koordynatorów sieci, którzy kierują działaniami sieci dla nauczycieli bibliotekarzy bibliotek szkolnych. Wtedy do ich zadań będzie należało:

- Przygotowanie planu działania sieci współpracy i samokształcenia, zgodnego z potrzebami zgłoszonymi przez uczestników – czyli dokonanie diagnozy potrzeb uczestników sieci.
- Organizacja spotkań (ich przygotowanie i prowadzenie, zapraszanie ekspertów z określonych dziedzin – w ramach realizacji zaplanowanych działań). Zarządzanie pracą sieci wiąże się także z planowaniem i prowadzeniem wydarzeń edukacyjnych. Są to zadania niezwykle istotne i ważne dla prawidłowego funkcjonowania sieci. Mieści się tutaj wiele aspektów wpływających na jakość działań: organizacja pracy, motywowanie członków sieci do współpracy, prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań. W ramach planowania i prowadzenia wydarzeń edukacyjnych należy zwrócić, między innymi, uwagę na dopasowanie form pracy do długofalowych celów jej działania. Mogą być to zatem warsztaty, seminaria, konferencje, wideokonferencje (np. wideokonferencja problemowa poświęcona zagadnieniu funkcjonowania bibliotek szkolnych wobec proponowanych zmian Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji – spotkanie z Danutą Brzezińską, prezes Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, zorganizowane przez KPCEN we Włocławku).
- Stworzenie wirtualnej przestrzeni dla uczestników sieci oraz moderowanie forum dyskusyjnego na platformie cyfrowej – z tą formą wiąże się także zamieszczanie na platformie cyfrowej materiałów samokształceniowych i innych zasobów edukacyjnych, łączących się z tematyką sieci.
- Prowadzenie dokumentacji pracy sieci współpracy i samokształcenia oraz sporządzenie rocznego sprawozdania z pracy tejże sieci i przedstawienie go uczestnikom.
- Promocja działań wzmiankowanej sieci, co wiąże się z wykazywaniem korzyści związanych z aktywnym w niej uczestnictwem.

Drugi filar, na którym może opierać się funkcjonowanie bibliotek pedagogicznych w strukturach sieci współpracy i samokształcenia, to wykorzystanie potencjału zasobów bibliotek pedagogicznych, analogicznie jak wykorzystanie fachowej i kompetentnej kadry bibliotekarskiej, opisane powyżej.

Zadania bibliotek pedagogicznych w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*, w zakresie obowiązkowej działalności publicznej biblioteki pedagogicznej poszerzają zakres jej zadań o funkcje związane z:

- gromadzeniem i udostępnianiem informacji o kierunkach polityki edukacyjnej państwa,
- gromadzeniem i udostępnianiem materiałów, w tym literatury przedmiotu, stanowiących wsparcie szkoły lub placówki w realizacji jej zadań dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych,
- gromadzeniem i udostępnianiem materiałów, w tym literatury przedmiotu, dotyczących problematyki związanej z udzielaniem dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,

- wspomaganie szkół i placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym w szczególności w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnej,
- wspomaganie bibliotek szkolnych, w szczególności w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką szkolną².

W zasadzie zadania te są na bieżąco realizowane przez większość bibliotek pedagogicznych. Na szczególną uwagę zasługuje fakt wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych przez biblioteki pedagogiczne, oferujące w tym względzie rozległy wachlarz usług. Wspomaganie sieci wsparcia szkół i placówek oświatowych powinno uwzględniać: wyniki i wnioski z nadzoru pedagogicznego; wymagania stawiane wobec szkół i placówek, których wypełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej, zgodnie z przepisami w sprawie nadzoru pedagogicznego; wyniki egzaminów zewnętrznych; wymagania wynikające z realizacji podstaw programowych; kierunki polityki oświatowej państwa oraz wprowadzane zmiany w systemie oświaty; inne, indywidualne potrzeby wskazane przez szkołę lub placówkę.

W ramach nowoczesnego systemu wspomaganie rozwoju oświaty w Polsce biblioteki pedagogiczne mają duże możliwości współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy uczniom, rodzicom i nauczycielom. Wśród nich znajdują się placówki doskonalenia nauczycieli (PDN). Współpraca pomiędzy biblioteką pedagogiczną a PDN wydaje się najbardziej realna, z kilku względów – biblioteki pedagogiczne często funkcjonują w strukturach PDN, a wypracowane, wieloletnie efekty współpracy widoczne są na wielu płaszczyznach ich działań. Procesowe wspomaganie szkół, inicjowane przez PDN, daje szansę bibliotekom na uczestnictwo w nowym systemie doskonalenia nauczycieli poprzez udział w realizowanych w szkołach, na podstawie szczegółowych rocznych planów, działań. Nauczyciele konsultanci, doradcy metodyczni – którzy będą koordynatorami sieci – powinni ułatwiać kontakty i współpracę z bibliotekami pedagogicznymi, które z kolei mogą zapewnić dostęp do aktualnej informacji oświatowej, w tym bazy zasobów związanych ze wspomaganie (materiałów dydaktycznych, metodycznych, oświatowych, tematycznych zestawień bibliograficznych i innych). Dlatego istotne wydaje się umieszczenie w rocznych planach wspomaganie bibliotek pedagogicznych, których zasoby oraz usługi mogą wspierać zarówno nauczycieli, jak i uczniów oraz rodziców. Ponadto wspieranie szkół i placówek w realizacji nałożonych na PDN zadań, wymaga ścisłego współdziałania systemu doskonalenia nauczycieli z organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla szkół oraz zapewnieniem dostępu do zasobów edukacyjnych w bibliotekach pedagogicznych.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. 2013 nr 0 poz. 369).